

IV Jornada d'Atenció a les ferides cròniques:

Lesions Relacionades amb la Dependència

Vic, 24 de maig de 2019 | Edifici el Sucre

Secretaria tècnica

FORES

Col·laboren

Acreditacions

Activitat acreditada pel Consell Català de la Formació Continuada de les Professions Sanitàries i la Comissió de Formació Continuada del Sistema Nacional de Salut amb 0'6 crèdits (expedient 09/025034-MD).

Els crèdits d'aquesta activitat formativa no són aplicables als professionals que hi participen i que estan formant-se com a especialistes en Ciències de la Salut.

Presentació

El 2015, es creà el grup de recerca en reparació i regeneració tissular (TR2Lab) amb investigadors de la UVic-UCC i personal assistencial de l'Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic (HUSC) i de l'Hospital Universitari de Vic (HUV) per investigar en la millora de les estratègies terapèutiques per a la curació de ferides. Aquesta aliança multidisciplinària i interinstitucional fomentà que **el juny del 2016** s'organitzés, de la mà de la Fundació Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic, la **Primera Jornada sobre l'atenció a les ferides cròniques**.

La jornada s'organitzà des de la Comissió de Ferides de la Fundació Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic, amb el suport científic del grup de recerca TR2Lab i amb el suport de la Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació per a la Salut (FORES) com a secretaria tècnica.

L'objectiu d'aquesta jornada era contribuir a la millora de la curació de les ferides de difícil cicatrització a través d'activitats formatives i de divulgació científica orientades a sensibilitzar de la importància de la realització d'una pràctica clínica basada en l'evidència.

Davant l'èxit de la **primera jornada**, que portà per títol: **"Jornada d'Atenció a les ferides cròniques. Posada al dia de les ferides vasculares. Què en sabem del biofilm?"**, es decidí repetir anualment aquesta jornada. Així el maig de 2017 es feu la **segona edició** que portà per títol: **"Atenció a les ferides cròniques. Desbridament i control de la infecció"**, i la **tercera edició**, maig de 2018, portà per títol: **"Jornada de ferides cròniques. Peu diabètic"**.

Les dues primeres edicions s'organitzaren amb una conferència inaugural seguida d'una taula rodona amb experts per debatre sobre les principals novetats en l'àmbit de la jornada. I a continuació es programaren tallers pràctics per garantir una millor transferència de les explicacions teòriques a la pràctica.

Acreditacions

Patrocinadors

Presentació

En l'edició de 2018, el comitè organitzador i el comitè científic decidiren fer un pas endavant i assumiren el compromís de convertir aquesta jornada anual en un esdeveniment amb component científic. Motiu pel que com a **novetat de la jornada 2018**, es promogué que els participants a la jornada poguessin presentar resultats de la seva pràctica clínica diària i/o de la seva recerca en el tractament de les ferides de peu diabètic a través de **comunicacions en format pòsters i comunicacions orals**.

Davant l'èxit del 2018, els comitès organitzador i científic decidiren consolidar activitat de comunicacions científiques dins la **jornada 2019**, amb què pretén crear un espai de debat distès entre professionals per plantejar noves estratègies d'introducció d'una pràctica clínica basada en l'evidència així com per promoure possibles col·laboracions en projectes de recerca clínica entre els professionals assistencials i també amb investigadors universitaris presents a la jornada.

Esperem que el programa resulti del vostre interès i que gaudiu molt de la jornada de ferides 2019.

Índex

Comitè científic i organitzador	06
Programa	07
Comunicacions científiques	08
• Exposició de casos clínics	08
- Evolució d'una úlcera per pressió de sacre	
- Abordatge integral en un pacient amb úlcera per pressió al taló	
• Treballs de recerca originals	12
- Utilització de l'escala Braden per valorar el risc de les úlceres per pressió en un centre d'atenció intermèdia	
- Validació del model de prevenció d'úlceres per pressió en un centre de cures intermèdies	
- Prevalença d'úlceres per pressió ateses per l'equip PADES a Osona	

Comitès

Comitè organitzador

Lorena Bajo

Mariona Espauella

Imma Cantizano

Marta Ferrer

Gloria Castro

Ester Fontserè

Marta Casals

Manoli Moruno

Fina Clapera

Montse Soler

Núria Dalmau

Helena Sureda

Comitè científic

Laia Bosch Presegué

Marta Otero Viñas

Elisabet Dachs Cabanas

Elisabet Sarri Plans

Marta Ferrer Solà

Montserrat Serra Mas

Ester Goutan Roura

Helena Sureda Vidal

Núria Obradors Aranda

Col·laboradors

Albert Coloma

Secretaria Tècnica

FORES

Programa

08.30

Recepció i lliurament de la documentació

09.15

Presentació de la jornada | **Dr. Jordi Roca** (Director Gerent de l'Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic) i **Dra. Marta Otero** (Vicedegana de recerca de la Facultat de Medicina de la UVic-UCC, coordinadora del grup de recerca TR2Lab).

09.30

Conferència inaugural: Nova nomenclatura de les lesions relacionades amb la dependència | **Dr. Joan Enric Torra i Bou** (Universitat de Lleida, Membre del GNEAUPP. Fundador de SAPIENS Consultants - Consultoria Integral sobre Cura de ferides).

10.30

Pausa Cafè. Obertura de l'espai d'expositors

11.00

Comunicacions orals | Moderadora: **Dra. Marta Otero**

12.00

Taula rodona. Prevenció de les lesions relacionades amb la dependència | Moderadora: **Mariona Espauella** (Metge geriatra de l'Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic).

Ponències:

- Superfícies especials pel maneig de les Úlceres per pressió (UPP). **Dr. Joan Enric Torra i Bou** (Universitat de Lleida).
- La prevenció en l'atenció a domicili. **Mireia Datsira** (Terapeuta Ocupacional de la UVic-UCC).
- Com es veu la prevenció des del punt de vist d'usuari. **Jordi Molas i Cristina Esquis** (Pacients expert).

13.30

Dinar. Visita a l'espai d'expositors

15.00

Comunicacions breus convidades. Mostra d'evidències científiques que recolzen l'ús de productes per a la prevenció i/o maneig de les lesions relacionades amb la dependència.

- **Taller 1. Evidència sobre nous recursos per a l'assistència.** | Conduït per: **Dra. Ester Goutan** (Professora de la UVic-UCC).

Ponències:

- Novetats en les SEMP. **Helena Sureda** (Infermera del HUSC).
- Desbridament Osmòtic. **Sílvia Forteza** (Hartmann Group).
- El diagnòstic de la infecció per imatge. **Fernando Marquina** (Smith & Nephew).
- **Taller 2. Recorregut pel túnel dels productes pel maneig de les lesions relacionades amb la dependència.** | Conduït per: **Gloria Castro, Manoli Moruno, Montse Soler, Marta Casals, Ester Fontserè, Imma Cantizano, Núria Dalmau i Carlota Cardelús** (Infermeres de la Fundació Hospital de la Santa Creu de Vic).

17.30

Cloenda | **Dra. Marta Ferrer i Dra. Marta Otero**

Comunicacions orals

Abordatge integral en un pacient amb úlcera per pressió al taló

- **Autors/es:** Casals-Zorita Marta 1,2; Moruno-Sánchez Manoli 1; Sureda-Vidal Helena 1,2; Clapera-Cros Fina 1,2.
- **Afiliacions:** 1-Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic, 2- Grup de recerca en reparació i regeneració tissular (TR2Lab)
- **Codi ID:** @WWdt@DcytnE
- **Tipologia:** Exposició d'un cas clínic
- **Paraules Clau:** Úlceres per pressió | Valoració integral

Abstract

Introducció. Alguns autors aporten que el 95% de les úlceres per pressió (UPP) són evitables (1). Tot i això, massa sovint encara atenem pacients que n'han desenvolupat. Una vegada instaurada una UPP, cal que busquem la millor opció possible per al tractament de l'úlcera.

Objectius. Avaluació global per aconseguir estabilització clínica. Crear un pla terapèutic per aconseguir millorar la ferida.

Materials i Mètodes. Presentem el cas d'un home de 85 anys amb antecedents patològics de diabetis Mellitus tipus II, demència d'Alzheimer en fase avançada amb trastorn conductual associat de difícil maneig i incontinent urinari. És derivat pel seu Centre d'Atenció Primària per a valoració d'una ferida al taló dret de 3 mesos d'evolució causada per pressió mantinguda durant les nits. Estava amb cobertura antibiòtica i es realitzava cura seca amb iode.

Resultats. A nivell general: estabilització de les seves patologies, sobretot tractant el trastorn de conducta. A nivell local: escara seca que inicia fluctuació per un lateral de 7,3 cm² d'àrea, causada per la pressió mantinguda al taló. Presenta teixit desvitalitzat amb mala olor i exsudat purulent. Es realitza desbridament tallant ampli retirant l'escara, quedant exposat part del calcani i fàscia muscular. Realitzem cura en ambient humit amb hidrogel, plata nanocristalina i com a apòsit secundari escuma de poliuretà (talonera). Donada la situació clínica del pacient (malaltia avançada), realitzem recomanacions i el derivem al seu Centre d'Atenció Primària a petició de la família.

Comunicacions orals

Discussió. Després de fer una valoració integral del pacient, es va modificar la pauta farmacològica i es donaren pautes de mesures no farmacològiques per tractar el trastorn conductual i així millorar la situació global del pacient. També es va realitzar la cura idònia per a la úlcera del taló: el tractament tòpic d'elecció amb les úlceres dels talons és cura seca, amb la intenció que l'escara faci de cobertura natural biològica del cos i permeti la regeneració del llit de la ferida, exceptuant si l'escara fluctua o presenta signes d'infecció.

Conclusions. L'abordatge d'algunes situacions fa que l'important sigui una visió holística per poder atendre la situació local. És necessari fer un seguiment exhaustiu de l'evolució de les ferides per tal de poder dur a terme la cura adequada en cada moment. Amb tot, el fonamental és una bona prevenció i un seguiment acurat per poder detectar les complicacions que se'n puguin derivar. Una d'elles és l'exposició d'estructures nobles, tals com calcani o fàscia muscular, amb el consegüent risc d'infecció que això comporta.

Bibliografia. (1) Hibbs PJ. *Pressure area care for the City and Hackney Health Authority: Prevention plan for patients at risk from developing pressure sores; policy for the management of pressure sores. London City& Hackny Health1 Autority 1988:64.*

Comunicacions orals

Utilització de l'escala Braden per valorar el risc de les úlceres per pressió en un centre d'atenció intermèdia

- **Autors/es:** Sureda-Vidal Helena 1,2; Casals-Zorita Marta 1,2; Moruno-Sánchez Manoli 1; Morera-Soler Núria 1; Soler-Vilaró Montse 1; Sandu Ramona Nicoleta 1; Ferrer-Solà Marta 1,2.
- **Afiliacions:** 1-Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic, 2- Grup de recerca en reparació i regeneració tissular (TR2Lab)
- **Tipologia:** Treball original de recerca
- **Paraules Clau:** Úlceres per pressió | Braden

Abstract

Introducció. Les úlceres per pressió (UPP) són un problema important en la població anciana hospitalitzada i poden tenir repercussions en la qualitat de vida, la salut del pacient i les despeses econòmiques dels sistemes de salut (1). La complicació d'una UPP pot esdevenir amb la mort de la persona afectada i les repercussions econòmiques, és poden situar entre 0,4% i un 5,2% de la despesa total sanitària (2). La prevenció en aquest tipus de lesions és clau. Com a eina per valorar el risc de patir una UPP és habitual en centres socio-sanitaris la utilització de l'escala Braden pel seu bon valor predictiu i fiabilitat (3).

Objectiu. L'objectiu d'aquest estudi és elaborar un mapa de riscos basat en l'escala de valoració de risc d'UPP Braden i conèixer la incidència de UPP, per tal de poder establir un pla de prevenció adequat.

Materials i mètode emprats. Estudi descriptiu simple. Les variables recollides a través de la història clínica són: Puntuació a l'escala Braden, unitat d'internament i nombre de UPP (Grau I, II, III, i IV) de nova aparició. Unitat a estudi: centre d'atenció intermèdia. Mètode: Durant el període d'un any i el mateix dia d'ingrés al centre d'atenció intermèdia es va recollir la puntuació de l'escala Braden a tots els pacients, independentment de la seva edat, seguint les recomanacions de la guia de pràctica clínica del Sistema Integrat de Salut d'Osona (SISO) (4). En el temps d'ingrés, el professional que detectava una UPP de qualsevol grau de nova aparició, procedia a emplenar el registre de ferides al programa informàtic on hi ha integrada la història clínica de cada pacient. Un cop finalitzat el període de l'estudi, s'ha procedit a explotar les dades tant de les UPP aparegudes, dels pacients que han rebut

Comunicacions orals

assistència i puntuació de l'escala Braden en el moment de l'ingrés. Limitacions de l'estudi. No es pot assegurar un exhaustiu registre de les UPP grau I. És probable que s'hagin registrat altres tipus de lesions relacionades amb la dependència com a UPP.

Resultats. Segons la puntuació de l'escala de Braden, el 14% dels pacients ingressats tenia un risc alt de patir una UPP, el 16% tenien un risc moderat i les persones amb baix risc o sense varen ser d'un 48% i 17% respectivament. La incidència acumulada de UPP durant el 2018 en la unitat d'estudi va ser de 0,039.

Conclusions. Amb la utilització d'una escala de valoració de risc de UPP i l'aplicació de la guia de pràctica clínica, es pot millorar la prevenció. És important el registre de UPP per a poder fer-ne estudi epidemiològic i per tant poder-ne elaborar un adequat pla preventiu.

Bibliografia. (1) Pancorbo-Hidalgo P, et al. *Epidemiología de las úlceras por presión en España en 2013*. Gerokomos, 2014, 25 (4), 162-170. (2) Torra-Bou JE, et al. *El impacto económico de las lesiones por presión. Revisión bibliográfica integrativa*. Gerokomos, 2017 28 (2), 83-97. (3) Pancorbo-Hidalgo, P. Et al. *Risk assessment scales for pressure ulcer prevention: a systematic review*. Journal of Advanced Nursing, 2006, 54(1), 94-110. (4) *Guia de pràctica clínica "Úlceres per pressió". Sistema Integrat de Salut d'Osona (SISO). Setembre 2005.*

Comunicacions orals

Validació del model de prevenció d'úlceres per pressió en un centre de cures intermèdies

- **Autors/es:** Dalmau Paniagua Núria 1; Fontserè Candell Ester 1,2; Noell Boix Rosa 1; Marco Bas Gemma 1; Bonjoch Jaques Eva 1; Ferrer Solà Marta 1,2.
- **Afiliacions:** 1-Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic, 2- Grup de recerca en reparació i regeneració tissular (TR2Lab)
- **Codi ID:** 1NDb#M&QJ2pN
- **Tipologia:** Treball original de recerca
- **Paraules Clau:** Úlceres per pressió | Prevenció

Abstract

Introducció. Als Hospitals d'atenció intermèdia atenem un grup de població amb alt risc de desenvolupar ferides relacionades amb la dependència. Aquest fet comporta que sigui de gran importància tenir estratègies terapèutiques i preventives a l'entorn d'aquestes lesions. El model d'atenció de la prevenció d'úlceres per pressió (UPP) de l'Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic (HUSC) està adaptat de la Guia de pràctica clínica de UPP del Sistema Integrat de Salut d'Osona (SISO) que els professionals tenen disponible a l'intranet de l'hospital. A la guia s'hi troben recomanacions generals per la valoració inicial i tractaments d'on adaptem l'estratègia de prevenció que s'aplicarà a tot el centre. Per poder aplicar aquest pla de prevenció, els professionals disposen d'un grup de tractaments tòpics i dispositius sanitaris que utilitzen en funció de la situació de cada malalt.

Objectiu. Quantificar la incidència de ferides aparegudes a l'hospital per avaluar l'estratègia del pla de prevenció de UPP al HUSC.

Material, mètode i àmbit d'aplicació. Estudi retrospectiu descriptiu de dos anys de durada en el qual s'inclouen tots els malalts ingressats a les unitats d'internament del HUSC. Intervenció. Tots els pacients reberen mesures preventives estàndard segons el protocol que consisteix en una valoració sistemàtica de l'estat de la pell, hidratació diària de la pell, realització de canvis posturals, protecció de talons, utilització d'àcids grassos hiperoxigenats i superfícies especials per maneig de la pressió en funció de la puntuació de l'escala de Braden. En els malalts de risc baix s'utilitzaren superfícies estàtiques de tipus viscoelàstic, en els malalts de risc mitjà sobre, matalassos dinàmics de cel·les mitges i en els malalts d'alt risc, matalassos de cel·les grans.

Comunicacions orals

Resultats. Per dir si els nostres resultats són bons cal que ens comparem amb nosaltres mateixos segons l'evolució de diferents anys o amb altres, que com ja hem dit és molt difícil que les poblacions analitzades sigui iguals. Els nostres resultats són: Incidència de centre de 4,1% l'any 2017 i de 3,9% l'any 2018. L'evolució en el número de ferides i la gravetat veiem que tenim millora dels resultats. Si ens comparem amb el 4art estudi de la GNEAUPP, quan a la severitat de les ferides també podem pensar que l'estratègia preventiva realitzada té bons resultats.

Incidències per unitats	2017	2018
Unitat Cures Pal·liatives	3,5%	4,8%
Unitat de Convalescència	1,27%	1,96%
Unitat de Psicogeriatria	8%	4,9%

Percentatge de ferides segons grau	2017	2018
Grau I	20%	45,3%
Grau II	58,3%	45,3%
Grau III	18,3%	9,4%
Grau IV	3,4%	0%

Conclusions. Podem concloure que hi ha una disminució de la incidència de UPP l'any 2018 respecte del 2017. Observem que hi ha hagut una millora en els registres. S'ha reduït de manera important les úlceres d'alta severitat com són les UPP de grau III i grau IV

Comunicacions orals

Prevalença d'úlceres per pressió ateses per l'equip PADES a Osona

- **Autors/es:** Castro Morató M^aGlòria 1; Codina Terradellas Fina 2; Pladevall Cano Immaculada 2; Hernández Hernández M^aJosé 1; Anfruns Pujades Mercè 2.
- **Afiliacions:** 1- Hospital Universitari de la Santa Creu de Vic; 2- Hospital Universitari de Vic.
- **Codi ID:** I#DXJ!RQx1Sz
- **Tipologia:** Treball original de recerca
- **Paraules Clau:** Úlceres per pressió | PADES

Abstract

Introducció. Segons l'últim estudi nacional de prevalença publicat per la GNEAUPP al 2013, hi ha un prevalença d'úlceres per pressió (UPP) d'un 0,44% a atenció primària en majors de 65 anys i un 8,51% en pacients en programes d'atenció domiciliària. El programa d'atenció domiciliària equip de suport (PADES) és un equip d'atenció especialitzada al domicili que ofereix suport a l'Atenció Primària per tal de donar atenció centrada en les necessitats del pacient geriàtric, crònic, dement, complex i/o pal·liatiu. L'equip d'infermeria expert en el maneig de ferides valora i dona suport a les persones amb ferides de difícil maneig.

Objectius. Establir la prevalença de UPP que atén l'equip d'infermeria de PADES a la comarca d'Osona durant l'any 2018. Descripció de les característiques i evolució de les ferides.

Material, mètode i disseny de l'estudi. Estudi descriptiu retrospectiu. Població i mostra: persones ateses per atenció primària que han desenvolupat una ferida i ha requerit de la valoració i suport del PADES. La mostra és un total de 72 persones. Variables: s'ha analitzat dades sociodemogràfiques i etiologia de les ferides.

Resultats. El 55% de les lesions valorades per l'equip d'infermeria de PADES han estat UPP. El 80% de les persones amb UPP eren dones. El 83% tenien una cronicitat inferior a 6 mesos i només un 11% feia més d'un any que tenia ferides. El 91% era la primera vegada que havia desenvolupat una UPP. El 52% només tenia una ferida. El 63% de les demandes de valoració provenien dels equips d'atenció primària. Les persones donades d'alta per l'equip PADES, el 76% es va resoldre la ferida o bé va millorar, el 12% van estar exitus i el 12% restant va requerir d'ingrés hospitalari.

Comunicacions orals

Conclusions. Les úlceres amb més prevalença ateses per l'equip PADES són les UPP. Tots els casos han estat ferides que han requerit la valoració i seguiment de l'equip especialitzat en cura de ferides ja que eren ferides de difícil maneig essent totes les ferides de categoria III o IV. Hi ha un alt percentatge (76%) de resolució o milloria de les ferides.

